

Narzędzie pracy socjalnej nr 8
Wywiad z osobą niepełnosprawną¹

Etap I (1b) – Ocena / Diagnoza (Pogłębienie wiedzy o sytuacji związanej z problemem osoby/ rodziny)

Przeznaczenie narzędzia:
Zastosowanie narzędzia: *obligatoryjne*
Rodzaj narzędzia: *specjalistyczne*
Wypełnia: *pracownik socjalny z Klientem*
Sygnatura: *OS_ON_8*

1. Imię i nazwisko _____

2. Jakie jest źródło/geneza P. niepełnosprawności?

/wskazać co spowodowało, że osoba jest niepełnosprawna/

- wada wrodzona
- uraz, wypadek – w roku _____
- przewlekła choroba

3. Jaka jest przyczyna P. niepełnosprawności?

/wskazać co jest wiodącą chorobą generującą niepełnosprawność i z tytułu jakiego schorzenia nastąpiło zaliczenie do osób niepełnosprawnych, uwzględnić również inne schorzenia towarzyszące/

- choroby układu krążenia
- choroby psychiczne
- upośledzenie umysłowe
- zaburzenie narządu wzroku
- dysfunkcja narządu ruchu
- zaburzenie narządu słuchu
- zaburzenie narządu mowy
- choroby układu oddechowego
- choroby neurologiczne
- epilepsja
- choroby układu pokarmowego
- choroby układu moczowo-płciowego
- inne, jakie? _____

4. Aktywność indywidualna

/proszę określić aktywność indywidualną: stopień samoobsługi, zdolność do poruszania się, komunikowania z otoczeniem; należy zwrócić uwagę na fakt czy osoba niepełnosprawna jest w stanie prowadzić samodzielnie gospodarstwo domowe i we wszystkich tych aspektach określić stopień samodzielności, potrzebę wsparcia innych osób, zakres tego wsparcia oraz wszystkie inne czynniki dające obraz codziennego życia/

4.1. Jak P. postrzega swoją samodzielność w zakresie samoobsługi?

/utrzymanie higieny osobistej, ubieranie się, spożywanie posiłków, inne – czy wymaga pokonania barier technicznych/

4.2. Jak postrzega P. swoją samodzielność w zakresie poruszania się?

/zdolność do przemieszczania się, korzystania z publicznych środków transportu, inne, czy wymaga pokonania barier architektonicznych/

¹ Narzędzie zostało opracowane przez Zespół ds. narzędzi pracy socjalnej, w opracowywaniu wykorzystano prace Zespołu ds. osób niepełnosprawnych.

4.3. Jak postrzega P. swoją samodzielność w zakresie komunikowania się?

/zdolność do słyszenia, rozumienia mowy, artykulacji mowy, widzenia, inne/

4.4. Jak postrzega P. swoją samodzielność w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego?

/czy potrzebuje pomocy i w czym/

5. Uczestnictwo w życiu społecznym

/proszę wskazać czy Klient uczestniczy w życiu społecznym, zwrócić uwagę na spędzanie czasu wolnego, kontakty rodzinne i towarzyskie – ich realizację ale także potrzeby w tym zakresie, które nie są realizowane; uwzględnić również czy osoba niepełnosprawna byłaby w stanie rozwijać relacje społeczne przy wsparciu innych/

5.1. Jaką rolę w P. życiu pełni rodzina?

Czy utrzymuje P. kontakt z członkami rodziny zamieszkującymi oddzielnie i jak często?

Jak ocenia P. relacje rodzinne?

/proszę określić sposób postrzegania relacji rodzinnych i roli rodziny w życiu Klienta/

5.2. Jak postrzega P. swoje uczestnictwo w życiu społecznym?

/kulturowym, obywatelskim, środowiskowym, innym/

5.3. Jak spędza P. czas wolny? Z kim spotyka się P. towarzysko, gdzie, jak często?

/np. rodzina, sąsiedzi, przyjaciele/

6. Sprawność funkcjonalna

/proszę określić sprawność funkcjonalną – czy Klient napotyka bariery: techniczne (np. brak uchwytów przy wannie uniemożliwia samodzielną kąpiel), architektoniczne (np. wąskie drzwi w łazience uniemożliwiają wjazd wózkiem); wskazać czy Klient korzysta z przedmiotów ortopedycznych i pomocniczych (np. kule, aparat słuchowy, pieluchy) oraz określić czy powinien korzystać jeżeli obecnie nie korzysta/

6.1. Czy wymaga P. pomocy i opieki w różnych innych czynnościach, pracach, aspektach życia codziennego? /jakich, jakiej/czyjej pomocy, opieki/

6.2. Czy korzysta P. z przedmiotów ortopedycznych, pomocniczych, sprzętu rehabilitacyjnego – jakiego, jaki jest stan techniczny tych przedmiotów i sprzętu?

Czy wymaga P. zaopatrzenia w sprzęt ortopedyczny, pomocniczy oraz rehabilitacyjny – jaki?

6.3. Czy P. otoczenie wymaga likwidacji barier funkcjonalnych (technicznych, architektonicznych)- jakich? Czy wymaga P. likwidacji barier w komunikowaniu się – jakich?

/proszę opisać wszystkie występujące bariery funkcjonalne mające wpływ na obniżoną jakość funkcjonowania/

6.4. Czy korzysta P. ze wsparcia środowiska lokalnego – jakiego?

Czy chciałby/aby P. korzystać z takiego wsparcia – jakiego, gdzie, jak często?

/proszę uwzględnić wszystkie możliwe formy, w których można realizować i rozwijać kontakty społeczne np. koła zainteresowań, grupy kościelne, ośrodki samopomocy itp./

7. Sytuacja zawodowa²

/proszę uwzględnić najważniejsze aspekty sytuacji zawodowej Klienta/

7.1. Jakie ma P. wykształcenie, jakie ukończył/a kursy i szkolenia?

² Jeżeli z dotychczasowego rozpoznania sytuacji osoby niepełnosprawnej wynika, że nie ma przeszkód by mogła podjąć pracę (odpowiednią do stanu zdrowia i rodzaju niepełnosprawności) to można pominąć punkt 7 tego wywiadu i dodatkowo wykorzystać narzędzie *Wywiad z osobą pozostającą bez pracy.*

7.2. Jakie ma P. doświadczenie zawodowe?

7.3. Jakie ma P. zainteresowania zawodowe?

/upodobania, umiejętności itp., które mogą być źródłem dochodu/

8. Jakie są P. zainteresowania pozazawodowe i w jaki sposób je P. realizuje?

/jeżeli nie realizuje to jak może zacząć realizować/rozвивać swoje zainteresowania/

9. Dążenie do zmian

/proszę określić potrzeby Klienta, jego chęci do wprowadzenia zmian w swoim życiu, możliwości do samodzielnego wprowadzenia zmian i osiągnięcia zakładanych celów; wskazać osoby, które mogą pomóc w realizowaniu celów i które Klient chętnie widziałby w całym procesie/

9.1. Co chciałby/aby P. zmienić w swoim życiu? Co jest wg P. niezbędne do tej zmiany?

/proszę uwzględnić wszystkie plany i marzenia zgłaszane przez Klienta, warunki niezbędne do ich zrealizowania oraz odnieść się do realności tych planów i marzeń/

9.2. Co P. sam/a może zrobić by taka zmiana nastąpiła? Kto i jak może P. pomóc w tej zmianie?

/proszę wskazać sposób udziału osoby niepełnosprawnej w osiągnięciu oczekiwanej zmiany w życiu/

INSTRUKCJA

1. Cel narzędzia

- Opis i analiza sytuacji osoby niepełnosprawnej w celu określenia jej możliwości i zasobów oraz ograniczeń i barier dla późniejszego formułowania celów w pracy socjalnej, których osiągnięcie ma służyć przewyżczeniu trudności/problemów związanych z niepełnosprawnością i poprawie jakości życia.

2. Grupa docelowa

- Osoby niepełnosprawne (z wyłączeniem osób niepełnosprawnych intelektualnie i/lub ubezwłasnowolnionych, które nie są w stanie w sposób obiektywny udzielić odpowiedzi na pytania zawarte w wywiadzie).

3. Sposób wykorzystania

a) okoliczności w jakich stosuje się narzędzie

- Wywiad z osobą niepełnosprawną przeprowadza się **obligatoryjnie** po wcześniej przeprowadzonym *Wywiadzie – rozpoznaniu sytuacji*, jeżeli w jego trakcie rozpoznano, że Klient (lub członek rodziny) jest osobą niepełnosprawną i niepełnosprawność ta jest istotną lub główną przyczyną trudnej sytuacji Klienta (rodziny) **oraz kondycja Klienta pozwala na przeprowadzenie Wywiadu**.
- Wywiad szczególnie warto wykorzystać jeżeli:
 - o jeżeli pracownik socjalny chce/powinien rozpoznać sytuację społeczną i zawodową Klienta oraz jego możliwości a także ograniczenia związane z niepełnosprawnością,
 - o jeżeli możliwe jest podniesienie jakości życia osoby niepełnosprawnej.
- Wywiad przeprowadza się na początku pracy z Klientem. Aktualizacja wywiadu zależy od decyzji pracownika socjalnego. Wskazane jest jednak skorzystać z niej zawsze wtedy gdy nastąpiła istotna zmiana w sytuacji Klienta (np. rodzinnej lub zdrowotnej). Porównanie danych z dwóch wywiadów przeprowadzonych w dłuższym odstępie czasu (np. po roku) może stanowić materiał istotny dla pracy socjalnej z Klientem.

b) zastosowanie pytań

- Pytania w wywiadzie dotyczą sytuacji społecznej, zdrowotnej i zawodowej osoby niepełnosprawnej.
- Pytania 2 i 3 dotyczą aspektu medycznego niepełnosprawności – odpowiadają dlaczego i z jakiego powodu nasz Klient jest osobą niepełnosprawną.
- Pytanie 4 i 5 pozwala pracownikowi socjalnemu spojrzeć na problem niepełnosprawności oczyma Klienta – jak on sam postrzega swoje funkcjonowanie w codziennym życiu – czy uważa, że ma możliwość samodzielnej egzystencji oraz jak wygląda jego uczestnictwo w życiu społecznym.
- Pytanie 6 odnosi się do ograniczeń Klienta w życiu codziennym, wskazuje na konieczność likwidacji barier funkcjonalnych i konieczność ewentualnego zaopatrzenia w odpowiedni sprzęt. Pytanie 7 i 8 związane jest z sytuacją zawodową naszego Klienta. Subiektywnym uzupełnieniem będzie informacja o zainteresowaniach i umiejętnościach nieformalnych, które mogą być przydatne na rynku pracy.
- Pytanie 9 to określenie motywacji Klienta do zmian. Pozwalamy w tym miejscu aby Klient swobodnie określił swoje potrzeby zmian, dążenia, plany, marzenia.

c) na co warto zwrócić uwagę

- Szczególnie ważne są przyczyny niepełnosprawności oraz widziane przez Klienta ograniczenia w swobodnym funkcjonowaniu w życiu codziennym – ich realność, konkretność oraz wpływ na sytuację społeczną i zawodową. W ograniczeniach istotne jest spojrzenie pracownika socjalnego na ich faktyczną formę i na ile one dosłownie utrudniają funkcjonowanie a na ile mogą być wyolbrzymione przez Klienta.
- Mając na względzie to, że niepełnosprawność na ogół nie wyklucza z rynku pracy a wymaga jedynie odpowiedniego doboru miejsca pracy (lub odpowiedniego dostosowania tego miejsca) wskazane jest patrzeć na osobę niepełnosprawną również jako na osobę pozostającą bez pracy. Warto więc – tam, gdzie zdaniem pracownika socjalnego jest to zasadne – na etapie opisu i analizy sytuacji Klienta wykorzystać również *Wywiad z osobą pozostającą bez pracy*.

d) informacje dodatkowe

- Przed wywiadem należy poinformować Klienta o konieczności jego przeprowadzenia oraz o celu tego wywiadu.
- Klient jest podmiotem postępowania metodycznego pracownika socjalnego i to on odpowiada na pytania zawarte w wywiadzie.
- **Wnioski pracownika socjalnego i propozycje dalszych działań są spisywane samodzielnie przez pracownika socjalnego tzn. po wywiadzie i bez udziału Klienta. Odnoszą się tylko do tego, jakie techniki diagnostyczne planuje jeszcze zastosować/ wykorzystać pracownik socjalny w pracy z Klientem przed przejściem do kolejnego etapu lub podetapu metodycznego postępowania (a więc także jakie narzędzia pracy socjalnej chce wykorzystać), lub że wspólnie z Klientem przechodzą już do kolejnego podetapu metodycznego postępowania oceny/ diagnozy (1c) bez potrzeby pogłębienia informacji o problemie klienta przy użyciu fakultatywnych narzędzi specjalistycznych (przynajmniej w danym momencie). Wnioski pracownika socjalnego i propozycje dalszych działań **nie są** oceną sytuacji dokonywaną przez pracownika bez udziału klienta, gdyż ocena sytuacji następuje wspólnie z wykorzystaniem narzędzia *Diagnoza – ocena sytuacji*.**